

ВОЈНО ДЕЛО

ОРГАН МИНИСТАРСТВА НАРОДНЕ ОДБРАНЕ ФНРЈ

БРОЈ 1

ЈАНУАР — ФЕБРУАР 1952

ГОДИНА IV

Потпуковник **ВОЈНОВИЋ АЛЕКСАНДАР**

УБАЦИВАЊЕ (ИНФИЛТРАЦИЈА) У НАПАДУ

У строј, па и у нашој, штампи често се срећемо са термином „инфилтрација“ („инфилтрирање“), а нарочито у последње време у вези са догађајима на Корејском фронту. Тај страни термин у суштини значи убацивање, увлачење или продирање извесних снага кроз непријатељски распоред у ближу или даљу непријатељску позадину са различитим, мање или више самосталним задацима. Уствари, то је обично део маневра оне јединице која напада или се брани, а који се врши са циљем да се таквим дејством олакша и омогући њен бржи и потпунији успех. Пошто нама за тај појам, по нашем мишљењу, више одговара термин „убацивање“ него стран термин „инфилтрација“ (тим пре што смо га употребљавали и за време Народноослободилачког рата и због тога што се термин „инфилтрација“ још није потпуно одомаћио, да би га било тешко избацити из употребе), ми ћемо у овом чланку употребљавати само термин „убацивање“.

Убацивање се може вршити кроз сам непријатељски распоред, затим ваздушним или поморским десантом, пребацивањем извесних снага преко језера или река у позадину непријатеља, итд. Осим тога, и партизанске јединице, које су створене у непријатељској позадини, као и јединице регуларне армије, које су остављене у периоду повлачења, могу да приме на себе сличне задатке и да их извршавају на сличан начин као и друге убачене јединице.

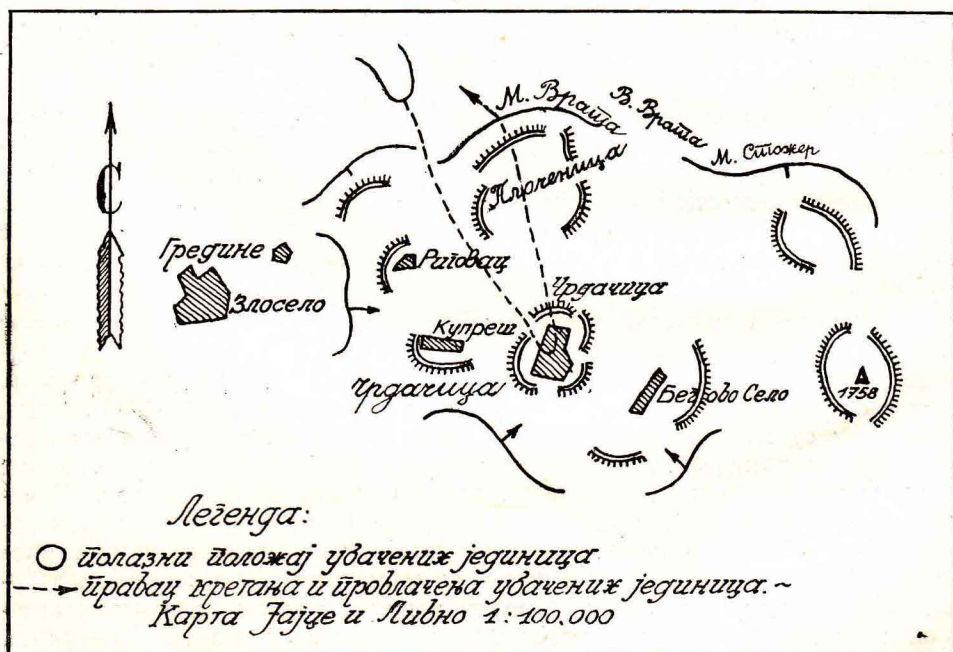
Иако се у последње време о убацивању говори као о неком „новом борбеном поступку“, који се појавио у Корејском рату, ипак је такво дејство примењивано много раније у разним армијама, само у мањем обиму. Још у старој Српској војсци, нарочито за време ратова 1912—1918 године, убацивани су поједини четнички одреди и остале мање јединице кроз непријатељски распоред за дејство у дубини непријатељске одбране. У том циљу постојали су и специјални упути за употребу војних четника. Међутим, у току нашег Народноослободилачког рата многе наше регуларне јединице — чете, батаљони и бригаде — такође су убациване на разне начине кроз непрекидни непријатељски фронт са веома различитим задацима, а првенствено са циљем да својим дејством у његовој ближој или даљој позадини помогну дејство осталих наших јединица које су нападале са фронта.

Али, ми ту не рачунамо она обухватна дејства наших снага и њихове нападе на бокове и позадину непријатељског распореда, када, више или мање, није било непрекидног непријатељског фронта, нити дејства на бокове и позадину непријатељских снага од стране оних партизанских јединица које су се раније налазиле у тој позадини (а то су биле, такорећи, свакодневне појаве у дејству скоро сваке наше јединице).

Убацивање наших снага вршено је не само у веома различитим условима, већ у разним борбеним дејствима, тј. у току напада и одбране, за време борби у сусрету, а нарочито у нападу на насељена места, затим у борбама на маневарском и брдском земљишту, у планини, шуми, ноћу, дању, итд.

Карактеристично је да су се наше јединице са успехом убацивале и у утврђена насељена места, где је непријатељ стварао јаку непрекидну кружну одбрану од једног или више фортификациски солидно утврђених и јаким снагама поседнутих одбранбених појасева. То су већином биле наше мање јединице (чете или батаљони), које су после убацивања вршиле удар на најосетљивије тачке унутар насељеног места, наносиле осетне губитке непријатељу, изазивале панику код њега и омогућавале успех осталим нашим јединицама које су нападале с фронта. Тако су, на пример, у септембру 1942 године снаге Прве крајишке, Друге пролетерске, Четврте и Пете црногорске бригаде предузеле напад на непријатељски гарнизон у Купресу, који је у то време био добро утврђен (види шему 1). Његова спољна одбрана била је нарочито јака на положајима: к. 1758, Бегово Село, М. Стожер,

Шема бр. 1

М. и В. Врата, Плазеница, Гредине, Риговац, Губер, Чрдачица и др. Поред јаких пешадиских снага, непријатељ је имао и једну батерију брдских топова, која је била постављена на ватреном положају у граду код џамије.

Наше јединице имале су задатак да прво ликвидирају спољну одбрану Купреса, а затим и сам град. У склопу тога општег задатка Прва крајишка бригада, која је имала да напада правцима Плазеница, Купрес и Зло Село, Чрдачица, Купрес доделила је својим батаљонима да нападају, и то: 1 стрељачком батаљону (без 1 чете) правцем Паљике, Чрдачица; 2 стрељачком батаљону правцем Зло Село, Губер, Купрес, а 3 стрељачком батаљону правцем Плазеница, Купрес. 1 чета 1 батаљона, јачине око 80 бораца, под командом командира Микана Марјановића, добила је задатак да се у току ноћи неопажено провуче кроз непријатељски борбени распоред између М. Плазенице и Чрдачице, да уђе у град и да нападом на непријатељску артиљерију и пешадију у граду нанесе губитке непријатељу, изазове панику код њега и омогући осталим снагама које нападају с фронта да униште непријатеља и заузму град.

Према предвиђеном плану чета је, користећи откривено земљиште и тамну ноћ уочи напада, у маршевској колони кренула према Купресу. Пошто се опрезно и нечујно кретала, чета је на простору између Чрдачице и М. Плазенице изненада наишла на 10—15 непријатељских војника у рововима, изненадила их и уништила хладним оружјем. После тога чета се даље провлачила према Купресу избегавајући појединачна места где се непријатељ налазио, а кад је ушла у град успела је да дозна знаке распознавања од самих непријатељских војника, што јој је много користило у току њеног даљег кретања.

Нешто пре 23.00 часа чета је ушла у центар града, а око 23.00 часа отпочела напад на непријатељску артиљерију и остале јединице које су се тамо налазиле. Једно њено одељење успело је да на јуриш заузме топове и да им скине затвараче.

У борбама које су трајале од 23.00 часа увече до 5.00 часова ујутро чета је успела да избади из строја око 300 непријатељских војника и официра, док је сама имала само 4 мртва и 4 рањена бораца.

Пошто остале наше снаге нису успеле да продру у град и да искористе успех ове чете, командир чете благовремено је упутио један вод са рањеницима на М. Плазеницу да се на њој утврди и омогући извлачење чете из града. И заиста, под заштитом овог вода, који је благовремено избио на М. Плазеницу, чета је успела да се око 5.00 часова повуче из Купреса.

Неоспорно је да је овако велики успех постигнут благодаречи изненађењу, храбрости и умешности командног кадра и свих бораца ове чете.

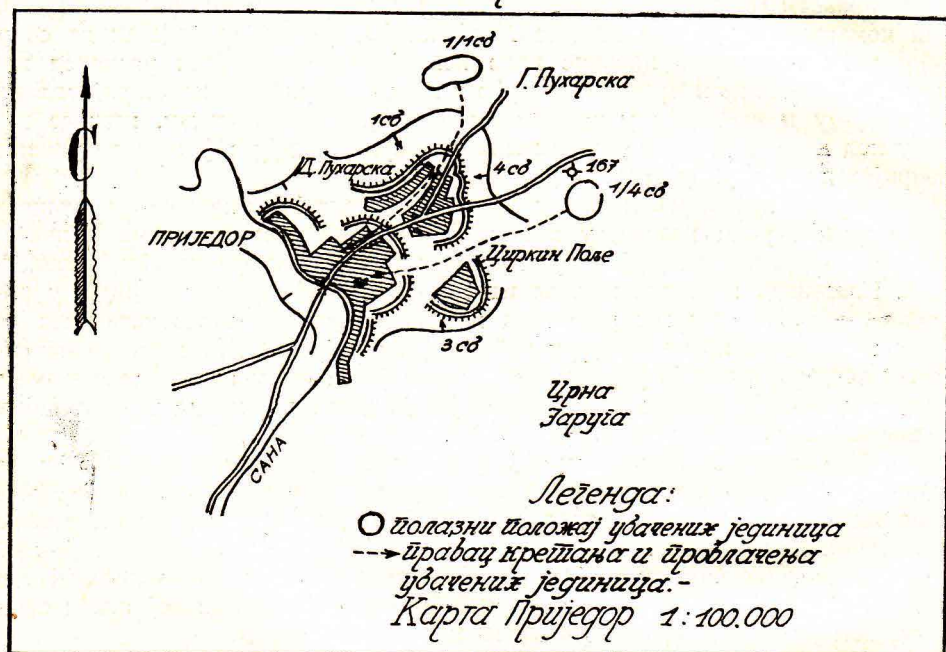
Наше јединице извршиле су успешно убацивање и приликом напада Првог и Другог крајишког одреда на Приједор, који је организовао Оперативни штаб за Босанску Крајину почетком маја 1942 године (види шему 2).

Као што се из шеме види, Приједор је био добро утврђен, са јаком спољном и непосредном кружном одбраном града. Наше јединице имале су задатак да најпре ликвидирају спољна утврђења града, а затим да заузму и сам град. У том циљу 1 батаљон Другог крајишког одреда добио је за-

датак да напада правцем Г. Пухарска, Приједор, 4 батаљон правцем дуж друма, к. 167, Приједор, а 3 батаљон правцем Црна Јаруга, Приједор, док су остале снаге имале задатак да нападају са западне и северозападне стране града.

У оквиру извршења тога задатка било је предвиђено да 4 батаљон упути једну чету правцем Циркин Поље, Приједор, с тим да се неопажено провуче кроз непријатељски распоред и изврши напад на непријатељску

Шема бр. 2

артиљерију, док је 1 чета 1 батаљона добила задатак да се, такође, неопажено провуче кроз непријатељски распоред правцем Г. Пухарска, Приједор, да избије у сам Приједор код католичке цркве и предузме напад на непријатеља унутар града.

У одређено време обе чете успеле су да се у току ноћи неопажено провуку кроз непријатељски распоред и да изврше све постављене задатке. Својим дејством оне су помогле дејство осталих јединица које су нападале с фронта и са којима су се касније спојиле у самом граду.

И у Бихаћкој операцији, новембра 1942 године, Прва и Друга крајишка бригада успешно су извршиле неопажено убацивање својих снага у дубину непријатељског распореда. Наиме, 1 батаљон Друге крајишке бригаде успео је да се неопажено провуче кроз непријатељски распоред у сам Бихаћ, да поседне мост на десној обали Уне и да својим дејством омогући осталим снагама успешну ликвидацију непријатељских снага на десној оба-

ли реке. Исто тако успешно је убачен у Бихаћ и 1 батаљон Прве крајишке бригаде, те је на тај начин ликвидирано јако утврђено непријатељско упориште Сомишље.

Углавном, дејства ова два батаљона много су допринела успешном завршетку Бихаћке операције. (Њихово детаљније дејство може се видети у чланку пуковника Рауша, „Бихаћка операција новембра 1942“, „Војно дело“ бр. 2 за 1950 годину).

Оваквих и њима сличних примера било је веома много у току Народноослободилачког рата, као на пример у борбама за ослобођење Ливна, Бања Луке и др.

Овде смо намерно навели неколико примера за убацивање јединица у солидно утврђена и брањена насељена места, првенствено ради тога да бисмо доказали да се убацивање јединица може успешно изводити и у условима добро организоване и савремене непријатељске позиционе одбране. Међутим, у току нашег Народноослободилачког рата било је још много сличних примера убацивања наших јединица не само у насељена места (Ливно, Бања Лука итд.), већ и у дубину непријатељског распореда (и у нападу и у одбрани), а нарочито у току Четврте и осталих непријатељских офанзива. То убацивање наших јединица било је прилично масовно у односу на главне снаге за чији су рачун радиле убачене јединице.

Као што смо видели, пред фронтом појединих наших бригада убациване су снаге од једне чете до батаљона, док су Севернокорејци и Кинези успели да у једном повољном моменту убаце око 30.000 војника на фронту ширине 150—200 км, али тако да су пред фронтом појединих њихових дивизија дејствовале снаге до једног батаљона, а ретко око једног пука. То значи да они у релативном смислу нису вршили масовнија убацивања него ми у Народноослободилачком рату.

Према томе, наша Армија има богато искуство и у томе виду борбених дејстава, само је важно да та драгоцене искуства изучимо и масовно и успешно применимо у евентуалном рату у циљу одбране наше земље.

*

Пре но што пређемо на излагање задатака и начина дејства убачених јединица потребно је да видимо каква је разлика између њих и партизанских јединица, пошто и једне и друге обично дејствују у непријатељској позадини. По нашем мишљењу, та разлика се више испољава у организацијском и формацијском погледу, него у погледу самих задатака које добијају и начина њиховог извршења. Док убачене јединице обично улазе у организацијски састав јединица регуларне армије, тј. у састав појединих батаљона, пукова, дивизија и др., које дејствују с фронта, дотле су партизанске јединице независне од регуларне армије у смислу своје организацијске припадности. Поред тога, док се убачене јединице после извршења једног или више конкретних задатака спајају са својим матичним јединицама у дубини непријатељске одбране (разуме се ако су ове учествовале у тим дејствима и продале тамо) или се поново повлаче кроз непријатељски распоред и враћају у састав својих јединица, дотле партизанске јединице могу дејствовати пот-

пуно самостално у дубљој непријатељској позадини, тј. без икакве везе са регуларним јединицама, или се за извршење конкретних задатака могу потчињавати појединим већим јединицама (пуковима, дивизијама, корпусима) које дејствују с фронта на том правцу, тако да се њихова дејства могу усклађивати по времену, месту и циљу са дејствима и радом регуларних јединица. Партизанске јединице могу ући у формациски састав регуларних јединица само онда када после ослобођења сопствене територије нису више потребне на том терену. Међутим, после извршења појединих конкретних задатака такве партизанске јединице могу и даље дејствовати у непријатељској позадини. У том циљу, на непријатељској територији треба првенствено стварати и користити партизанске јединице од народа на чијој се територији дејствује.

Задаци убачених јединица

Убачене јединице могу добити веома разноврсне задатке. То су већином такви задаци који проистичу из општег плана оне јединице која им даје задатке и за чији рачун раде. При томе убачене јединице обично дејствују на оне објекте непријатељске одбране чијим се падом или неутралисањем најбоље омогућава успех јединице на правцу главног удара, као например:

- дејства на тактичке и оперативне резерве непријатеља у циљу њиховог разбијања, везивања, ометања покрета и спречавања извршења противнапада на наше јединице које дејствују с фронта;

- ометање и кидање унутарње везе између појединих делова непријатељског борбеног поретка; напади на командна места, центре везе, осматрачнице, радарска постројења, базе, складишта и друге позадинске установе, итд.;

- уништење појединих непријатељских артиљериских оруђа, батерија, дивизиона, па и већих артиљериских група, авиона и других постројења на аеродромима;

- напади на непријатељске тенковске и моторизоване јединице и на разне њихове транспорте;

- заузимање важних висова, непријатељских упоришта, чворова, теснаца, превоја, раскрсница, мостова и др. у дубини његове одбране и њихово држање до доласка сопствених снага које нападају с фронта;

- извиђање и осматрање непријатељске одбране и коректура сопствене артиљериске ватре по непријатељским резервама, артиљерији или другим важним објектима одбране;

- пропагандна дејства у циљу стварања панике код непријатељских војника итд.

Као што се види, дејства убачених јединица имају велику улогу и значај у савременој борби. Она већином у знатној мери нарушавају систем непријатељске одбране, наносе непријатељу велике губитке у људству и техници (надокнађујући на тај начин недостатак сопствене технике), подржавају напад својих јединица које нападају с фронта (везујући за себе знатне непријатељске снаге) и негативно утичу на морал непријатеља.

Могућност примене убацивања у разним армијама

Да ли ће нека армија примењивати убацивање јединица и у ком облику зависи од разних услова. Пре свега, **морал и висока свест** бораца и старешина, као и убачених јединица у целини, морају бити на завидној висини. То се, свакако, може очекивати и у оним армијама које воде праведан рат. Насупрот томе, агресивне армије које своје командовање заснивају на сили и страху потчињених и које немају поверења у своје војнике, немају услова за масовнију примену убацивања. То је разумљиво због тога што се дисциплина у таквим армијама мора одржавати свим могућим принудним средствима, а поготово ако у свом саставу имају јединица разног националног састава, које немају интереса да се боре. Оне би се због тога распале чим би дошле у непријатељску позадину и биле ослобођене страха и гвозденог притиска. Иако то значи да агресивне армије немају услова за **масовно** убацивање јединица, ипак могућност убацивања не треба искључити. Неоспорно је да и **борбена способност** јединица има велики утицај на њихову примену и успех приликом извршења задатака после убацивања. Пре свега, потребно је да јединице добро познају ноћна кретања и ноћне борбе, да буду издржљиве и покретљиве, да у борби показују одлучност, смелост, лукавство и дрскост, да знају како се врши рашчишћавање препрека, минирање, разминирање и др., да старешински кадар буде најбољи и да располаже искуствима из партизанског начина дејства, итд.

Наклоњеност становништва појединих окупираних територија и њихова помоћ у обавештавањима, исхрани, смештају, кретању и др., као и постојање сопствених партизанских одреда, такође повољно утичу на дејство убачених јединица. Несумњиво је да ће у таквим условима наше партизанске јединице, као одлични познаваоци терена, пружањем помоћи у погледу кретања, прихвата после преласка фронта и при нападу на одређене објекте, непријатељске резерве, артиљерију или чак и на одвојене циљеве, умногост олакшати рад не само убаченим јединицама, већ и главним снагама које дејствују са фронта. Али, ако на некој територији већ постоје партизанске јединице онда убацивање регуларних јединица треба вршити само у оним случајевима када саме партизанске јединице нису у стању да изврше постављене задатке. Међутим, постојање и помоћ партизанских јединица није неопходан услов за успешно убацивање регуларних јединица, већ само један од позитивних утицајних фактора.

Природно је да испресецано, брдовито, планинско или пошумљено земљиште олакшава убацивање јединица, али то не значи да се убацивање не може вршити и на оним деловима непријатељског фронта који су равни или откривени.

На могућност примене убацивања знатно утичу **карактер непријатељске одбране и распоред његових снага**. Међутим, неки сматрају да се убацивање не може вршити онда кад је непријатељ организовао позициону одбрану (не само у виду траншејног, већ чак и у групном систему). Ако бисмо прихватили овакво мишљење, онда би то значило одрицање од убацивања јединица баш у оним моментима када нам је оно најнеопходније, тим пре што ће непријатељ, поред маневарске одбране, често примењивати и позициону одбрану. Неоспорно је да се убацивање јединица може лакше вршити ако се

непријатељ брани на широком фронту, где постоје већи непосредни међу-простори између његових јединица, него онда када је организовао позици-ону одбрану, нарочито у случајевима када је она организована у најпот-пунијем систему. Међутим, треба имати у виду да непријатељ никада неће распоредити своје јединице равномерно по читавом фронту, већ ће у сваком систему одбране груписати своје снаге на важнијим правцима и важнијим чворовима и рејонима, тако да се и у траншејном систему могу наћи непо-седнути простори кроз које се могу провући мање или веће јединице у ду-бини непријатељске одбране, тим пре што ће постојати поједини делови траншеја и саобраћајница које непријатељ контролише само мањим сна-гама или патролама. Разумљиво је да ће се убацивање изводити утолико теже уколико је гушћи распоред непријатељских снага на главном положају и на предњем крају, а нарочито на тежишту његове одбране. Међутим, тамне ноћи магла, киша, олује и уопште неповољне временске прилике, могу се одлично искористити за убацивање јединица чак и на оним правцима где је непри-јатељ најсигурнији, само ако се искористе најповољнији моменти (када се на положају остављају само поједини борци, а остали се налазе у склони-штима и када је отежано осматрање и ослушкивање услед временских непогода).

Величина јединица за убацивање зависи од карактера и обима задатака, карактера земљишта (покривено, шума, равница, планина, и др.), карактера непријатељске одбране и густине непријатељских снага на изабраном делу фронта, од расположивих снага, итд. Према досадашњим искуствима, најче-шће су убациване поједине групе бораца, одељења, водови, чете и батаљони, а понекад — у повољним условима — могу се убацивати поједини пукови, па чак и дивизије. Да би ове јединице биле што покретљивије и што ефи-касније потребно је да њихова спрема и наоружање буду што лакши, с тим да оружје буде јаке ватрене моћи и да омогућава борбу са непријатељским тенковима и другом техником. У вези с тим, поставља се питање да ли би за убацивање требало употребљавати обичне стрељачке или посебно орга-низоване, припремљене и специјално обучене јединице (на пример, ауто-матичарске).

Као што смо раније видели, Прва крајишка бригада (а и остале наше бригаде) најчешће је убацивала једну од својих најбољих, најискуснијих и најборбенијих јединица. Међутим, исто тако има доста примера да су поједине наше регуларне јединице убацивале у непријатељску позадину и своје чете „аутоматичара“ или „јуришне батаљоне“ (15 и 18 словеначка дивизија).

Ако имамо у виду наведене примере и све остале услове, а нарочито моралне квалитете и борбене особине наше Армије, онда можемо тврдити да се све наше стрељачке јединице, без обзира на њихову величину, могу успешно употребити за убацивање само ако се у извесном степену подеси њихова опрема и изведе детаљнија обука. Али ако детаљније анализирамо услове којима треба да одговара убачена јединица и обимност послова које треба извршити за припрему једне стрељачке јединице за убацивање, из-гледа да би требало тражити неки погоднији начин за решење овог питања. Ми смо већ раније нагласили да јединице за убацивање треба да буду снаб-

девене оружјем јаке ватрене моћи (већином аутоматима) и опремљене лакшом опремом, а то значи да би пред свако убацивање требало мењати оружје и давати другу опрему свакој стрељачкој јединици која би била одређена за убацивање. Осим тога, требало би изводити и извесну допунску обуку тих јединица, нарочито у погледу бешумног ноћног кретања, ноћних борби, минирања, разминирања и рашчишћавања разних других препрека, тако да и то претставља један од недостатака употребе стрељачких јединица за убацивање. А пошто се, с обзиром на ширину фронта напада и досадашње искуство, може очекивати да ће пред фронтом батаљона обично дејствовати један убачени вод, пред пуком чета, а пред дивизијом батаљон (ма да у извесним случајевима пред фронтом поменутих јединица могу дејствовати веће или мање снаге), то би значило да би оне јединице из чијег се састава издвајају делови за убацивање биле чешће ослабљене приближно за $\frac{1}{3}$ своје формациске снаге, тим пре што би се чешће употребљавали баш они њихови делови који располажу са више искуства, тако да би нормална дејства њихових матичних јединица била отежана у извесној мери.

С обзиром на изложене недостатке употребе стрељачких јединица за убацивање, као и на то да убачене јединице треба да изводе веома тешке, смеле и дрске задатке, сматрамо да би у стрељачким, или у најмању руку у брдским батаљонима, пуковима и дивизијама требало формирати специјалне аутоматичарске јединице, које би се поред других разноврсних задатака у разним видовима борбе употребљавале и за убацивање кроз непријатељски распоред. У том циљу у стрељачком, односно брдском батаљону требало би формирати вод, у пуку — чету, а у дивизији — батаљон аутоматичара. Вод аутоматичара имао би око 30 људи формираних у три одељења. Свако одељење, поред аутомата (јачег ватреног дејства и већег домета — слично аутоматима немачких падобранских јединица) имало би још један пушкомираљез, један ручни бацач и два до три снајпера, док би код командира вода били 1—2 снајпера и 1—2 ручна бацача.

Чета аутоматичара имала би око 100 бораца, формираних у три вода (сличног састава као у батаљону), затим одељење или вод ручних бацача, вод митраљеза и санитет (када иде у непријатељску позадину). Батаљон аутоматичара имао би три чете, батерију бестрзајних топова 57 мм (од 6 оруђа), вод ручних бацача, минобацачку чету 82 мм и санитет. За време убацивања у непријатељску позадину батаљон би могао да остави своје минобацаче 82 мм ако би му причињавали тешкоћу при кретању. При убацивању, овим јединицама могу се придавати лакша противтенковска средства, нарочито онда ако се предвиђа дејство против непријатељских тенковских јединица.

Ако би за убацивање биле потребне јаче снаге, онда се поред ових специјално формираних аутоматичарских јединица, у оквиру једног пука или дивизије може формирати још једна чета аутоматичара од батаљонских водова, или још један батаљон од пуковских чета аутоматичара, тако да се не би ни осетио скоро никакав недостатак у њиховим матичним јединицама. У погодним условима, могу се употребити за убацивање и читави стрељачки пукови или дивизије, ако се са њима изведе извесна допунска обука и ако

им се претходно у извесној мери замени опрема. Међутим, убацивање овако великих јединица не мора бити на једном месту, већ у више посебних колона које ће се накнадно сјединити пре или у току извршења задатка у дубини непријатељске одбране.

Специјално формиране аутоматичарске јединице, поред убацивања, могу корисно послужити као ударно средство у рукама команданта батаљона, пука и дивизије, за решавање разних задатака како у нападу, тако и у одбрани.

Правилан избор места и времена за убацивање има веома велики, ако не и пресудан утицај на успех самог подухвата. Због тога, за убацивање треба првенствено бирати непосредне или слабо посредне делове или међупросторе на непријатељском фронту, затим она места или делове где нема ископаних ровова или саобраћајница, или где су ови непосреднути (нарочито тамо где се налазе његове помоћне и развучене снаге) и, најзад, прикривене правце који се протежу у дубини непријатељске одбране и уопште свуда где се непријатељ најмање нада (нарочито на тешкопролазном и испресецаном земљишту).

Пошто успех подухвата у великој мери зависи од **тајности припрема и извршења самог убацивања**, најбоље је да се за то користе ноћ и неповољне временске прилике. Само се поставља питање да ли треба убацивати делове оних јединица које се од раније налазе на својим положајима или оних које ће нападати после смене. Иако је у погледу тајности боље да се шаљу делови из оних јединица које се већ налазе на положајима, ми ипак сматрамо да је у овом случају целисходније да се упућују делови из органског састава оних јединица које ће нападати, пошто ће бити више заинтересовани за успех своје јединице. При томе, само убацивање може се изводити непосредно на фронту јединице која врши убацивање, ако за то постоје повољни услови, или на фронту друге јединице до 30 и више км лево или десно, с тим да касније убачена јединица може избити заобилазним путем до предвиђеног места за извршење постављеног задатка. А да би убачена јединица благовремено стигла, треба одредити почетак убацивања с обзиром на брзину кретања, дужину маршруте и евентуалне препреке и отпоре на њеном правцу кретања. Према томе, убацивање може почети ноћу уочи напада јединице која дејствује с фронта (а то је најбоље) или неколико дана раније.

Убачена јединица може добити један или више конкретних задатака, као и извесне сугестије у погледу начина извршења задатка. Међутим, по нашем мишљењу, много је боље да се све то препусти команди убачене јединице, тако да њена иницијатива дође до пуног изражаја и да буде у складу са стварним условима који би постојали непосредно пре и у току самог извршења задатка, као и у извршењу оних задатака који касније могу да искрсну за време бављења у дубини непријатељске одбране.

Разумљиво је да пре убацивања треба добро проучити добивени задатак и извршити извиђање земљишта, карактер непријатељске одбране и његовог распореда, као и начин његовог живота на оном делу фронта где ће се извршити убацивање, са циљем да се утврди где се у току ноћи налазе заседе, куда се крећу патроле, где су евентуална непосредна места,

где има препрека и да ли се могу обићи, итд. За извиђање треба слати извиђачке патроле кроз непријатељски фронт са задатком да извиде не само правац кретања, већ и објекте на које ће се дејствовати, а после повратка оне могу послужити и као путовође убаченим јединицама или се за ту сврху могу користити партизани или мештани који добро познају тај терен. Понекад, нарочито кад претстоји извршење неког важног задатка и кад се има довољно времена, и сам командант убачене јединице може лично да оде у непријатељску позадину, извиди правац кретања и објекте свог дејства, а затим да се врати и поведе своју јединицу.

Ради бољег упознавања потчињених старешина са земљиштем и правцем кретања, и ради утначавања разних питања у вези са извршењем задатка, може се изградити рељеф стварног земљишта, с тим да се на самом земљишту поставе конкретни задаци у вези са местом и начином убацивања, маршевским поретком и начином обезбеђења убацивања од стране осталих јединица. За убацивање треба првенствено користити колону по један, а ређе колону по два, с тим да се обезбеде са фронта патролом (која ће се кретати на краћим отстојањима испред чела колоне) и непосредним бочним осигурањем на важним местима. При томе треба у пуној мери користити искуство из покрета наших јединица у току Народноослободилачког рата, нарочито при прелазу оних рејона где су се налазиле непријатељске снаге. Само провлачење мора се вршити у највећој тишини, уз непрекидно одржавање везе у самој колони (у тамној ноћи може се користити конопац за који би се војници непрекидно држали). На челу колоне треба да се креће командант јединице, зато што на том месту може лако и брзо да схвати ситуацију и да благовремено предузима одговарајућа борбена дејства, а то има велики значај и у погледу морала бораца и осталих старешина.

Ако убачена јединица наиђе на непријатељску заседу, патролу или мању групу војника најбоље је да их изненада ликвидира хладним оружјем. Али ако је непријатељ претходно открије и отвори ватру, онда треба тежити да се смелим ударом уништи непријатељска заседа или патрола, а затим да се брзим маршем удаљи од места сукоба, користећи веће непосредне просторе ако их има. Осим тога, треба обилазити сва непријатељска упоришта и непријатељске снаге избегавајући сукоб са њима, а после каквог неизбежног сукоба брзо променити правац кретања и пробити се у дубину непријатељске одбране ради извршења задатка. Ако убачена јединица није у стању да савлада отпор непријатеља, она се може вратити својој матичној јединици, с тим да следеће вечери покуша убацивање на другом месту. Зависно од ситуације, убацивање се може подржавати борбеним дејствима јединица са фронта и то дејством на један део фронта ради обмане, да би се на другом делу извршило убацивање, или пробојем непријатељске одбране да би се извршило убацивање на месту пробоја. По доласку у рејон за извршење задатка још у току ноћи треба извидети терен и припремити јединицу за извршење напада. Уствари, том приликом треба утачити оне задатке који су раније предвиђени по карти или рељефу. Пошто смо у току Народноослободилачког рата веома често ноћу долазили до објекта напада, а да га пре тога нисмо никада видели у току дана, и да смо у току ноћи организовали и изводили сам напад, неоспорно је да ће убачене јединице и убудуће моћи успешно да дејствују на тај начин.

Дејство убачених јединица у дубини непријатељске одбране

Дејство убачених јединица у дубини непријатељске одбране зависи од карактера задатка (напад на непријатељске резерве, на артиљерију, или тенковске јединице, на штабове, позадинске установе, итд.) и осталих елемената ситуације (јачине и распореда непријатељских снага и карактера његове одбране, јачине сопствених снага, карактера земљишта, временских прилика и других на изглед безначајних, а у конкретном случају веома утицајних елемената).

При дејству у дубини непријатељске одбране треба у пуној мери користити на пракси проверена искуства из нашег Народноослободилачког рата, нарочито у погледу изненађења, брзине и одлучности у извршењу задатака, и дејствовати на онакав начин, какав непријатељ најмање очекује. При томе треба у пуној мери користити све повољне услове, грешке и слабости непријатеља.

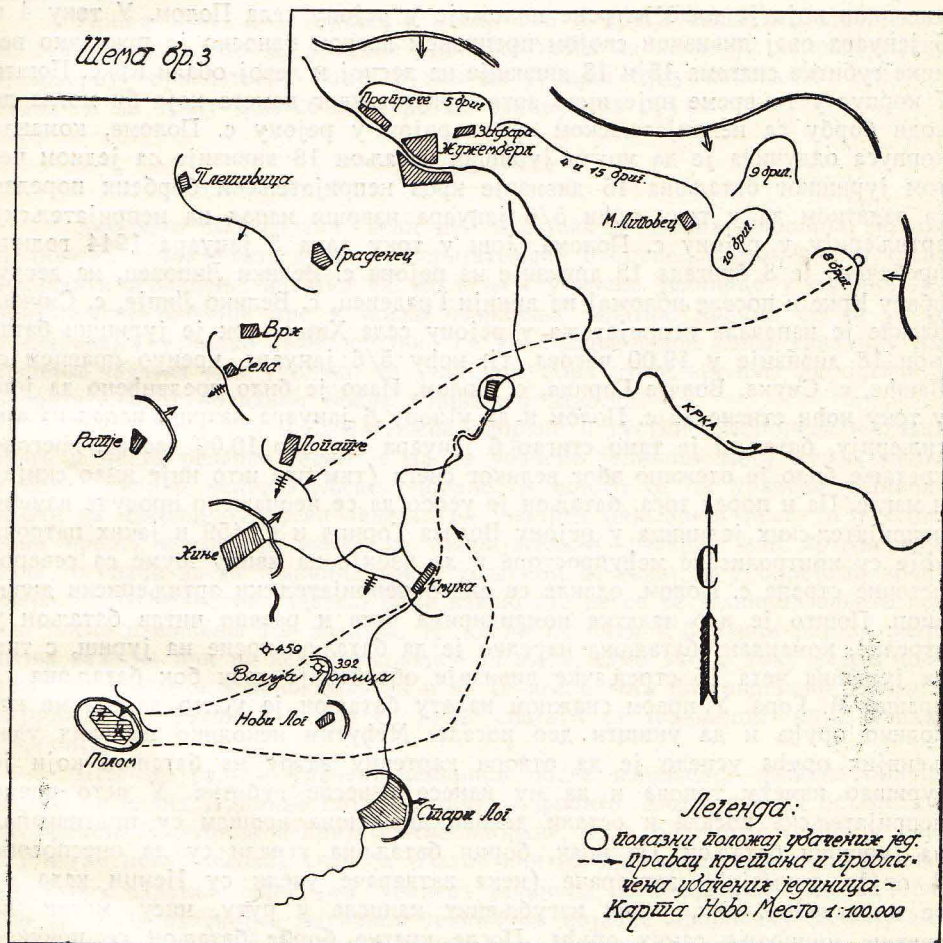
Напад на непријатељске резерве. Да би после пробоја непријатељске одбране обезбедио брз темпо наступања и проширио постигнути успех пре но што стигну непријатељске резерве на место пробоја, нападач обично користи јаке тенковске, артиљериске и авијациске снаге. Али ако нема таквих снага или ако се не могу употребити због карактера самог земљишта, онда се поставља питање на који се начин у томе случају може обезбедити брз темпо наступања и спречити подилазак резерви. По нашем мишљењу, у таквим случајевима напад партизанских или убачених јединица на непријатељске резерве и тенковске снаге у циљу спречавања њиховог благовременог подилажења месту пробоја и извршења противнапада може имати великог утицаја на брзину наступања, обезбеђења и развијања постигнутог успеха. Да би се непријатељске тактичке и оперативне резерве, као и тенковске снаге, могле успешно нападати и спречавати њихово благовремено стизање на бојиште и извршење противнапада, односно противудара, треба убацили у непријатељску позадину што више јединица наоружаних довољном количином лаких ПТ средстава и вршити изненадне нападе на што већем броју праваца, а првенствено на оне јединице, које би у противнападу могле да постигну већи успех, тј. на оне које су у том моменту најопасније. При томе избор најпогоднијег момента за напад, такође, има велики значај. Зависно од услова, напади на резерве могу се вршити у току ноћи, затим у зору с почетком напада, или пре почетка напада јединице с фронта. Убачене јединице првенствено дејствују у виду изненадног напада или у виду заседа на најпогоднијим местима на правцу вероватног кретања непријатељске резерве, користећи у пуној мери минирање објеката, рушење мостова или путева, нарочито тамо где треба да прођу непријатељска артиљерија, тенкови, итд.

При дневном нападу на непријатељске резерве које се налазе у једном рејону или при дејству на њих из заседа убачена јединица треба да користи помоћ и дејство сопствене авијације и артиљерије у границама њеног домета.

Напад на непријатељску артиљерију. Да би нападач надокнадио недостатак артиљериских средстава или авијације, потребних за уништење или неутралисање непријатељске артиљерије, како у току артиљериске при-

преме, тако и у периоду подршке јуриша (када ће његова артиљериска средства бити употребљена првенствено за неутралисање и уништење браниоаче живе силе и ватрених средстава на главном положају и када ће браниоачева артиљерија тући нападачеву пешадију, тенкове и артиљерију), он мора употребити део својих убачених јединица за дејство на непријатељску артиљерију (поједина оруђа, батерије, дивизионе и групе). Такво дејство може бити веома успешно, као што се то може видети из следећег примера (шема 3). Наиме, у почетку јануара 1944 године непријатељске снаге

потискивале су нашу 15 и 18 стрељачку дивизију са севера према долини реке Крке у рејону Жужемберка, са тежњом да их набаце на реку и униште. После упорних борби 15 дивизија затекла се 5 јануара на следећим положајима: 5 бригада у рејону Жужемберка, на линији с. Прапрече —

с. Зафара; 4 и 15 бригада на линији с. Зафара — с. Липовец и 12 бригада на десној обали Крке, на линији с. Плешивица — с. Граденец.

Снаге 18 стрељачке дивизије налазиле су се, и то: 9 бригада у селу Ајдовец, 8 бригада у селу Велики Липовец, а 10 бригада у селу Мали Липовец. Међутим, још 4 јануара 1944 године непријатељ је наступао са југа са правца Кочевја, са циљем да подржи своје снаге које су дејствовале са севера према Жужемберку и да уништи 15 и 18 дивизију у долини Крке. Са овим снагама, које су наступале из Кочевја и које су избиле у рејон: с. Врх, с. Хиње, с. Стари Лог, налазио се и један далекометни артиљериски дивизион који је имао ватрене положаје у рејону села Полом. У току 4 и 5 јануара овај дивизион својом прецизном ватром наносио је прилично велике губитке снагама 15 и 18 дивизије на десној и левој обали Крке. Пошто 7 корпус у то време није имао артиљерије таквог дмета која би могла да води борбу са непријатељском артиљеријом у рејону с. Полома, команда корпуса одлучила је да упути јуришни батаљон 18 дивизије са једном четом јуришног батаљона 15 дивизије кроз непријатељски борбени поредак са задатком да у току ноћи 5/6 јануара изврши напад на непријатељску артиљерију у рејону с. Полома. Још у току дана 5 јануара 1944 године пребачена је 8 бригада 18 дивизије из рејона с. Велики Липовец, на десну обалу Крке и поселе положај на линији Граденец, с. Велико Липје, с. Смука, одакле је нападала непријатеља у рејону села Хиње, док је јуришни батаљон 18 дивизије у 19.00 часова, тј. ноћу 5/6 јануара, кренуо правцем с. Лашће, с. Смука, Волчја Горица, с. Полом. Иако је било предвиђено да још у току ноћи стигне до с. Полом и да у зору 6 јануара изврши напад на артиљерију, батаљон је тамо стигао 6 јануара тек око 10.00 часова. Његово кретање било је отежано због великог снега (тим пре што није имао скије) и магле. Па и поред тога, батаљон је успео да се неопажено провуче између непријатељских јединица у рејону Волчја Горица и к. 459 и јаким патрола које су контролисале међупросторе и да избије на ивицу шуме са северо-источне стране с. Полом, одакле се видео непријатељски артиљериски дивизион. Пошто је дао задатке командирима чета и развио читав батаљон у стрелце, командант батаљона наредио је да батаљон крене на јуриш, с тим да јуришна чета 15 стрељачке дивизије обезбеђује леви бок батаљона са правца М. Гора. У првом снажном налету батаљон је успео да заузме неколико оруђа и да уништи део посаде. Међутим неколико његових удаљенијих оруђа успело је да отвори картечну ватру на батаљон који је јуришао између топова и да му нанесе извесне губитке. У исто време непријатељска посада и остали делови дивизиона вршили су противнапад на јуришни батаљон. Па ипак, борци батаљона успели су да онеспособе 4 оруђа узимајући затвараче (неке затвараче узели су Немци када су се повлачили), али, услед изгубљених каписла у путу, нису могли да изврше минирање самих оруђа. После кратке борбе батаљон се повукао из тога рејона. Непријатељ је имао око 20 мртвих, 25 рањених, три уништена камиона и неколико онеспособљених оруђа. Батаљон је запалио једну радиостаницу, приличан број аутомата и пушака, а изгубио 5 мртвих и 4 рањена (већином од картечне ватре). Том приликом био је тешко рањен командант батаљона што је довело до извесне забуне. По извршеном

задатку јуришни батаљон није се вратио истим путем, већ најкраћим али најнезгоднијим правцем, тј. од с. Полом, између с. Стари и Нови Лог, преко с. Смука и с. Лашће. После овог напада и напада 8 бригаде на Хиње непријатељ се повукао са десне обале реке Крке у правцу Кочевја.

Иако би напад овога батаљона имао много већи успех да је извршен у току ноћи (јер би то умањило дејство непријатељске картечне ватре, зато што непријатељ не би могао добро да осматра) и да је припремљен експлозив за минирање оруђа, ипак је дејство батаљона у целини било успешно.

Према томе, ако узмемо у обзир ово и друга наша искуства, може се доћи до закључка да убачене јединице треба да нападају непријатељску артиљерију првенствено ноћу, с тим да јуриши буду изненадни, смели и брзи, и да трају док се коначно не заузму сва оруђа.

*

Као што смо видели, већи део задатака убачених јединица решава се обично у тактичкој дубини непријатељске одбране. У вези с тим треба ускладити извршење задатка са бављењем убачене јединице у дубини непријатељске одбране пре и после извршења задатка. Разуме се да је то усклађивање утолико теже уколико се убацивање врши више дана пре извршења задатка или уколико та јединица мора дуже времена да остане у непријатељској позадини после извршења задатка.

Због карактера непријатељске одбране и густине распореда његових снага и места резерви јасно је да се убачене јединице могу дуже бавити у већој дубини непријатељске одбране. А пошто се од убачене јединице тражи да изврши одређени задатак на унапред одређеном месту и у одређено време, на пример, напад на непријатељску резерву или артиљерију, онда то значи да та јединица треба углавном да тежи да у одређено време изврши тај конкретни задатак. Није важно где ће се та јединица бавити пре или после извршења тог задатка, тј. да ли ће бити у близини рејона извршења задатка или на већем удаљењу од њега, само ако у току једне ноћи може да стигне и изврши задатак и да се после тога благовремено удаљи у најпогоднији рејон — ако се неће спајати са јединицом која напада с фронта.

Шта ће радити убачене јединице после извршеног задатка обично зависи од плана јединице која дејствује с фронта. Ако треба да остане дуже времена у дубини непријатељске одбране, онда она може отићи у онај рејон где нема његових снага и одатле ићи на друга места ради извршења појединих задатака. Међутим, убачена јединица по извршењу задатка обично се спаја са својом матичном јединицом која се пробила у дубину непријатељске одбране или улази у њен састав после враћања кроз непријатељски распоред. Разуме се да то провлачење уназад не би требало вршити на истом месту где је извршено убацивање у дубину непријатељске одбране, већ на неком другом месту, било на фронту матичне или на фронту неке друге јединице, само у том случају треба раније успоставити међусобну везу. Повратак убачене јединице и њено повлачење могу подржати

остале јединице које дејствују са фронта, а тако исто и артиљерија и минобацачи. Ако се убачена јединица, из било којих разлога, не може вратити или спојити са својом матичном јединицом, на пример, услед непријатељског напада, онда она може да дејствује као и свака друга партизанска јединица.

Да би се убачене јединице могле прикупити, ако би их непријатељ разбио, потребно је да сви командири, па и сами борци, знају зборно место где ће се наћи у случају разбијања. Разбијене јединице могу успоставити везу међу собом радиостаницама ако их имају или преко месног становништва, али у случају потребе, сваки борац, група бораца, или мања јединица, треба да пређу на партизанско дејство и да дејствују у дубини непријатељске одбране са тежњом да што пре ступе у везу са осталим делом своје убачене јединице. Проблем снабдевања јединица, нарочито муницијом, има велики значај. Оно се може вршити падобранима из авиона. Ако ће убачена јединица остати дуже у непријатељској позадини, онда се она према потреби може снабдевати и непријатељском муницијом, али је у том случају треба наоружати његовим оружјем. Проблем евакуације и неге рањеника необично је тежак, нарочито ако их има велики број и ако убачена јединица треба дуже времена да остане у дубини непријатељске одбране, јер они знатно отежавају маневар јединица. Мањи број рањеника може се сместити код месног становништва, а било би најбоље ако би се евакуисали на већу дубину где се могу спустити сопствени авиони који би их у току ноћи пренели преко фронта. Према томе, авиони и хеликоптери могу учинити велику услугу убаченим јединицама не само у погледу снабдевања муницијом и храном, већ и у погледу евакуације рањеника. Убачене јединице могу се такође снабдевати храном и од месног становништва или од непријатеља.
